विभागातील प्रलंबित आश्वासनांच्या पूर्ततेसाठी सचिव, दिव्यांग कल्याण यांच्या अध्यक्षतेखाली कायमस्वरुपी आश्वासन पूर्तता समिती गठित करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
दिव्यांग कल्याण विभाग
शासन परिपत्रक, क्रमांक :- विपआ-२०२५/प्र.क्र.२३/कार्या-४
३१,३२,३५ ए, तिसरा मजला, ए-विंग, मित्तल टॉवर,
नरीमन पॉईंट, मुंबई - ४०० ०२१.
दिनांक :- १९ नोव्हेंबर, २०२५

संदर्भ : शासन परिपत्रक, दिव्यांग कल्याण विभाग, क्रमांक: विपआ-२०२३/प्र.क्र.४२/चार, दिनांक १० ऑक्टोबर, २०२५.

प्रस्तावना:-

महाराष्ट्र विधानमंडळाच्या अधिवेशन कालावधीत उभय सभागृहात कामकाजादरम्यान मंत्री तसेच राज्यमंत्री महोदयांकडून आश्वासने दिली जातात. त्या आश्वासनांची त्वरीत पूर्तता करणे ही संबंधित मंत्रालयीन विभागांची वैधानिक जबाबदारी असते. सदर आश्वासनांवर कार्यवाही करुन त्या आश्वासनांची पूर्तता ९० दिवसाच्या कालावधीत करणे आवश्यक आहे. तथापि, अलीकडे उभय सभागृहांच्या शासकीय आश्वासन समितीने घेतलेल्या बैठकीत अनेक विभागात आश्वासने मोठ्या प्रमाणात दीर्घ कालावधीपासून प्रलंबित असल्याचे आढळून आले आहे. सदरची बाब गंभीर असून उभय सभागृहांच्या आश्वासन समितीने याबाबत वेळोवेळी तीव्र नापसंती व्यक्त केली असून प्रत्येक विभागात सचिवांच्या अध्यक्षतेखाली आश्वासन समिती गठित करण्याबाबत समितीच्या बैठकीत अनेकवेळा निर्देश देण्यात आले आहेत. त्यानुसार सचिव, दिव्यांग कल्याण विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली आश्वासन पूर्तता समिती गठित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन परिपत्रक :-

संसदीय कार्य विभागाच्या दिनांक १०.११.२०२५ रोजीच्या शासन परिपत्रकान्वये सूचित केल्याप्रमाणे दिव्यांग कल्याण विभागातील आश्वासने निकाली काढण्यासाठी सचिव, दिव्यांग कल्याण विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली पुढीलप्रमाणे समिती गठित करण्यात येत आहे:-

सचिव, दिव्यांग कल्याण विभाग	:- अध्यक्ष
आयुक्त, दिव्यांग कल्याण,पुणे	:- सदस्य
उपसचिव-१ दिव्यांग कल्याण विभाग	:- सदस्य
उपसचिव-२ दिव्यांग कल्याण विभाग	:- सदस्य
कक्ष अधिकारी (समन्वय)	:- सदस्य सचिव

१. सदर समितीने दर पंधरा दिवसांनी विभागातील प्रलंबित आश्वासनांचा व अन्य संसदीय आयुधांचा नियमितपणे आढावा घ्यावा व आश्वासनांची कार्यपूर्तता करुन विभागात आश्वासने प्रलंबित राहणार नाहीत, याची समितीने दक्षता घ्यावी.

२. समन्वय अधिकारी यांनी दोन वर्षापेक्षा अधिक कालावधीपासून प्रलंबित आश्वासनांची यादी बैठकीत सादर करून प्रलंबित आश्वासने निकाली काढण्यासाठी कालमर्यादा निश्चित करुन सर्वप्राथम्याने कार्यवाही करावी.

३. अनेकवेळा आश्वासने क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांकडून अहवाल प्राप्त न झाल्याने विभागात प्रलंबित राहतात. अशा आश्वासनांची माहिती / अहवाल घेऊन क्षेत्रिय अधिकारी यांना सदर बैठकीस निमंत्रित करण्यात यावे, जेणेकरून त्या आश्वासनांची माहिती त्वरीत मिळू शकेल व आश्वासने निकाली काढता येतील.

४. ज्या आश्वासनांची पूर्तता होऊ शकत नाही, ती आश्वासने वगळण्याबाबत समिती प्रमुख,आश्वासन समिती यांना करावयाच्या विनंतीबाबत निर्णय समितीच्या मान्यतेने घेण्यात यावा.

५. अन्य विभागातून आश्वासन हस्तांतरणासंदर्भात आलेल्या नस्त्यांची यादी समन्वय अधिकारी यांनी सादर करावी व आश्वासनांचे हस्तांतर मान्य करण्यात यावे किंवा कसे, यासंदर्भात सुस्पष्ट निर्णय घेऊन सदर नस्त्या संबंधित विभागास १५ दिवसांच्या आत परत करण्याबाबत संबंधित कार्यासनास निर्देश देण्यात यावेत.

६. अन्य विभागात हस्तांतरणासाठी पाठविण्यात आलेल्या नस्त्यांची यादी समन्वय अधिकारी यांनी सादर करावी व याबाबत संबंधित विभागाकडे केलेल्या पाठपुराव्याची माहिती देण्यात यावी. सचिव स्तरावर पाठपुरावा करणे आवश्यक असल्यास, त्याप्रमाणे सदर बैठकीत निर्णय घेण्यात यावा. तसेच संबंधित विभागात नस्ती १५ दिवसांपेक्षा अधिक कालावधीसाठी प्रलंबित असल्यास, ही बाब अधिनिर्णयार्थ सामान्य प्रशासन विभाग (र. व का.) यांच्या निदर्शनास आणण्याबाबत निर्णय घेण्यात यावा.

७. ज्या आश्वासनांची पूर्तता अपरिहार्य कारणामुळे विहीत मुदतीत म्हणजेच ९० दिवसांत करणे शक्य नाही अशा प्रकरणी ही बाब योग्य स्पष्टीकरणांसह संबंधित मंत्रालयीन विभागाने आश्वासन समितीच्या निदर्शनास आणावी व माहिती पाठविण्याकरिता त्यांच्याकडून मुदतवाढ मागवून घ्यावी.

८. आश्वासन हस्तांतरीत करण्यासाठी आलेल्या अन्य विभागाच्या नस्तीवर पंधरा दिवसांच्या आंत हस्तांतरण मान्य अथवा अमान्य असल्याबाबतचा निर्णय घेऊन सदर नस्तीवर सुस्पष्ट स्पष्टीकरण देऊन नस्ती मूळ विभागास परत करण्याची दक्षता घ्यावी. यासंदर्भात संसदीय कार्य विभागाने निर्गमित केलेल्या शासन परिपत्रक क्रमांक विपआ-२०२३/प्र.क्र.३९/चार, दिनांक २१.०६.२०२३ मधील तरतूदीनुसार कार्यवाही करावी.

९. आश्वासन हस्तांतरणाची नस्ती अन्य विभागात सचिवांच्या स्तरावर पाठपुरावा करुनही पंधरा दिवसांपेक्षा जास्त प्रलंबित असल्यास सदरची बाब सामान्य प्रशासन विभाग (रचना व कार्य) यांच्या निदर्शनास आणावी व सामान्य प्रशासन विभाग (रचना व कार्य) यांच्याकडून आश्वासन हस्तांतरणाबाबत अधिनिर्णय प्राप्त करून घ्यावा. सामान्य प्रशासन विभाग (रचना व कार्य) यांच्या अधिनिर्णयानुसार, संबंधित विभागाला आश्वासन हस्तांतरीत केले असल्यास त्याप्रमाणे संसदीय कार्य विभागास व विधानमंडळ सचिवालयास कळविण्यात यावे.

१०. विधानसभा, विधानपरिषद यामधील कामकाजाचे इत्तिवृत्त तपासले असता "आपण माहिती दिली तर चौकशी करु" अशा प्रकारची मंत्री, राज्यमंत्री, उपमंत्री यांनी विधानमंडळ सदस्यांना उद्देशून केलेली विधाने आढळतात. अशा विधानांच्या संदर्भात विधानमंडळ सदस्यांनी जर संबंधित मंत्र्यांकडे किंवा विभागाकडे आवश्यक माहिती पुरविली नाही असे आढळून आले तर मंत्रालयीन विभागांनी "सदस्यांकडून आवश्यक माहिती न पुरविली गेल्यामुळे पुढील कार्यवाहीचा प्रश्न उद्भवत नाही" असे आश्वासन पूर्ततेच्या विवरणपत्रात नमूद करुन महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयास सादर करावे.

११. एखाद्या आश्वासनाच्या संदर्भात इतिवृत्तातील आशय लक्षात घेता त्यावर कोणतीही कार्यवाही अपेक्षित नाही असे वाटल्यास, किंवा प्रदीर्घ काळ होऊनही एखाद्या आश्वासनाची पूर्तता करणे परिस्थितीनुरूप शक्य नसल्यास, विभागाने सदरची बाब योग्य त्या समर्थनासह विभागाच्या मा. मंत्री अथवा राज्यमंत्री महोदयांच्या स्तरावरून पत्राद्वारे मा. समिती प्रमुख, आश्वासन समिती यांच्या निदर्शनास आणून द्यावी व सदर आश्वासन वगळण्याची विनंती मा. समिती प्रमुख, आश्वासन समिती यांना करावी. तद्नंतर आश्वासन समितीच्या आदेशानुसार विभागाने पुढील कार्यवाही करावी. आश्वासन समितीचा निर्णय होईपर्यंत सदर आश्वासनाची पूर्ती करण्याची जबाबदारी संबंधित विभागाची राहील. यास्तव, आश्वासन समितीच्या निर्णयासंबंधात विभागानेच त्यांच्या स्तरावर विधानमंडळात थेट पाठपुरावा करणे आवश्यक आहे.

१२. आश्वासन समितीच्या बैठकीला विभागाच्या सचिवांनी स्वतः उपस्थित राहून समितीस सर्व माहिती देणे आवश्यक आहे. तसेच आश्वासनपूर्तीसंदर्भात विधानमंडळ सचिवालयाकडून अथवा आश्वासन समितीकडून अधिक माहिती मागितली असेल, त्यावेळी विभागाने त्वरीत कार्यवाही करुन सदर माहिती परस्पर विधानमंडळ सचिवालयाकडे अथवा आश्वासन समितीकडे त्वरीत पाठविण्याची दक्षता घ्यावी. तसेच त्याची एक प्रत संसदीय कार्य विभागास पाठवावी.

१३. मंत्रालयीन विभागांच्या सचिवांनी प्रदीर्घ काळापासून विशेषकरुन दोन वर्षापेक्षा अधिक कालावधीची प्रलंबित आश्वासने प्राथम्याने निकाली काढण्याकरीता विशेष मोहीम (Special Drive) राबवून जुनी आश्वासने सर्वप्राथम्याने निकाली काढावीत. विभागात दोन वर्षापेक्षा जास्त कालावधीची आश्वासने प्रलंबित राहणार नाही, याबाबत सचिवांनी कालमर्यादा आखून दक्षता घ्यावी.

सदरचे परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५१११९१३१६४३८२३५ असा आहे. हे शासन परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

SUNANDA MOHANRAO GHADYALE

Digitally signed by SUNANDA MOHANRAO GHADYALE
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=PDWD, 2.5.4.20=FD89208CBC27B202C96467165AC5BC9643515D80BA9EDECAF650DAD6E8311B45, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=C5ADFF2513F33AFA9ED70C79C5A4636204D8BB4040BF2C6C2470D0F20D8DC79D, cn=SUNANDA MOHANRAO GHADYALE
Date: 2025.11.19 13:17:29 +05'30'

(सुनंदा मो. घड्याळे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१) मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई.
२) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३) मा.उप मुख्यमंत्री (नगरविकास व गृहनिर्माण) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४) मा.उप मुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५) सचिव, दिव्यांग कल्याण विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
६) आयुक्त, दिव्यांग कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
७) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य दिव्यांग वित्त व विकास महामंडळ मर्या.,मुंबई.
८) निवड नस्ती/दिव्यांग कल्याण कार्यासन-४.